

ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ

DOI 10.31651/2524-2660-2019-2-206-210
ORCID 0000-0001-9065-9690

КУЦЕНКО Олексій Володимирович,

аспірант, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди
e-mail: Alex_413@ukr.net

УДК 75.578я721

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ КООРДИНАЦІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ПОЧАТКОВИХ ЕТАПАХ НАВЧАННЯ ФУТБОЛУ

Визначено, що у результаті невідповідності обсягів рухової активності та цілеспрямованого забезпечення тренувального ефекту, функціональний стан різних систем організму більшості дітей і підлітків, впродовж навчання у школі, не забезпечується формуванням необхідних резервів, що у період активного біологічного та психічного розвитку, призводить патології у стані здоров'я школярів.

Таке становище можливо виправити за рахунок впровадження додаткових або уроків або занять футболом, але зміст відповідних занять не передбачає вікових особливостей формування техніко-координаційного фундаменту та не має наукового обґрунтування.

Визначено, що одним з науково-обґрунтованих педагогічних механізмів, який забезпечує ефективність тренувальних дій, є інформація про сенситивні періоди розвитку тих чи інших компонентів координаційно-технічної підготовленості дитини. Однак, стан розвитку відповідних якостей має вікові, клімато-географічні та соціальні особливості.

Досліджені вікова динаміка стану розвитку техніко-координаційних якостей та визначені найбільш пріоритетні показники відповідної підготовленості молодших школярів 7-9 років, які додатково займаються футболом на початковому етапі навчання.

З 7 до 8 років найбільший приріст зафіксований у показників жонглювання м'ячем, що відображає стан спеціальної м'язово-просторової диференціації зусиль, а також накидання кілець на штатив, який характеризує стан розвитку м'язово-дистанційної диференціації зусиль молодших школярів.

У наступній віковій групі (з 8 до 9 років) найбільша динамічність визначена у показника ходи по прямій із закритими очима, який відображає стан розвитку просторової орієнтації.

Наступними за обсягами приросту є показники зупинки м'яча подошвою та удари по м'ячу на точність, які характеризують відповідно спеціальну м'язово-просторову диференціацію зусиль, а також точність і відчуття швидкісно-просторових параметрів.

Отримана інформація може бути покладена до основи науково-обґрунтованого визначення найбільш пріоритетних засобів навчально-тренувального впливу та планування техніко-координаційних навантажень в залежності від віку молодших школярів на початковому етапі навчання футболу.

Ключові слова: школяр; здоров'я; футбол; координаційні якості; технічна підготовка.

Постанова проблеми. Вітчизняне суспільство кінця ХХ початку ХХІ ст. характеризується негативним впливом засобів масової інформації, комп'ютерної техніки та електронного приладдя на фізичне, розумове, психічне, соціальне, емоційне, особистісне й духовне здоров'я школяра. Це призводить до того, що поведінці більшості дітей притаманна підвищена нервозність, надмірна вразливість, гарячковість, емоційна невірноваженість.

Логічним поясненням цьому явищу є те, що значна частина дітей не має можливості відвідувати спортивні клуби за інтересами, гуртки, секції, оскільки вони майже всі платні. З іншого боку, функціонально-емоційний стан молодших школярів погіршується у зв'язку зі зниженням опорної здатності дитячого організму до захворювань.

Аналіз літературних джерел. Відомо [1], що ігрова діяльність учнів молодших класів у позаурочний час – важливий засіб подолання негативних тенденцій, що склалися у сучасному суспільстві.

На думку Л.В. Волкова [2], гра – один з видів діяльності дітей молодшого шкільного віку, хоча пріоритетним стає навчання. Рухлива гра є різновидом ігор. Як явище багатогранне, її можна розглядати як особливу форму існування всіх, без винятку, сторін життєдіяльності колективу.

Велику роль відіграє гра у розвитку й вихованні дитини, становленні особистості школяра, вона виступає своєрідним і незамінним засобом у вихованні, навчанні, пізнанні та самореалізації кожного учня. Навчання новим специфічним рухам, отримання нових цікавих знань та виховання морально-вольових якостей у молодших школярів під час рухливих ігор у процесі позакласної діяльності є важливою передумою

вою забезпечення їхнього фізичного, психічного та соціального благополуччя.

Виявлені П.Є. Перепелицею [3] результати майже за всіма показниками різних видів підготовленості показують перевагу школярів, які мають у своєму розкладі додатковий урок фізичної культури (урок з футболу).

Але в той же час, за даними Р.М. Мішаровського [4] переважна більшість шкіл не мають можливості впровадження третього уроку з футболу і в такому випадку, доволі дієвим механізмом оздоровлення та формування міцного рухового фундаменту є активізація позаурочної, секційної діяльності на базі загальноосвітніх середніх шкіл.

А від так, наявність початкового етапу передбачає навчання елементам футболу, яке повинно формуватися на фундаменті достатнього рівню координаційно-технічної підготовленості.

Крім того, В.Н. Шамардін [5] свідчить, що в процесі вищезгаданої підготовки юних футболістів, існує ще один бік – центральна нервова система під керівництвом головного мозку безперервно управляє рухами. І все це пов'язано з чисельними взаємовідносинами – субординацією, координацією, кореляцією та інше.

Отже, чисельні дослідники пов'язують процес удосконалення технічної майстерності з розвитком спритності або координації рухів [6–8]. Причому недостатній розвиток відповідних якостей призводить не тільки до фізичного, а й психічного перенапруження дитини [9; 10].

Однак, в той же час, не тільки сучасна вітчизняна практика не володіє науково-обґрунтованим методичним інструментарієм, а теорія не в змозі дійти єдиного висновку щодо формування феномену «координація» та «спритність», що в цілому визначає актуальність проблеми визначення вікових особливостей компонентів координаційно-технічної підготовленості молодших школярів в процесі навчання футболу.

Мета статті – дослідити вікові особливості розвитку координаційно-технічних якостей молодших школярів, які навчаються на початковому етапі удосконалення з футболу.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми координаційно-технічної підготовки юних футболістів на початковому етапі багаторічного спортивного удосконалення;

2. Дослідити стан розвитку координаційно-технічних якостей хлопчиків 7–9 років, які додатково займаються футболом;

3. Визначити динаміку компонентів координаційно-технічної підготовленості молодших школярів на початковому етапі навчання футболу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз вікових особливостей координаційно-технічних якостей молодших школярів 7-9 років, які додатково займаються футболом показав наявність позитивної динаміки за всіма показниками, яка переважно має статистичну значущість (табл. 1).

Таблиця 1

Середньостатистичні показники розвитку фізичних та координаційно-технічних якостей дітей 7–9 років, які додатково займаються футболом

№	Показники	7 років n=50		8 років n=55		9 років n=52	
		\bar{X}	δ	\bar{X}	δ	\bar{X}	δ
1	Тест «Фламінго», с	15,9	1,8	16,8	2,0	16,8	1,8
2	Біг 2 x 15 м, с	8,8	1,0	8,4	0,8	8,1	0,7
3	Ходьба по прямій із закритими очима, см	39,2	4,4	31,2	4,2	18,6	2,2
4	Накидання кілець на штатив з відстані 1,5 м, раз.	1,7	0,4	2,6	0,4	2,6	0,3
5	Накидання кілець на штатив з відстані 2,5 м, раз.	1,3	0,2	2,2	0,4	2,0	0,4
6	Накидання кілець на штатив з відстані 3,5 м, раз.	0,9	0,2	1,6	0,2	1,4	0,2
7	Три перекиди вперед, с	6,7	0,8	5,8	0,6	5,3	0,6
8	50% від макс. зусилля без зоров. орієнтуру, кг	8,3	1,2	8,9	1,0	9,1	1,2
9	Ведення м'яча стопою 15 м x 2, с	13,3	1,6	12,2	1,4	11,1	1,2
10	Зупинка м'яча подошвою, бали	1,6	0,2	2,3	0,6	2,7	0,6
11	Удари по м'ячу на дальність, м	24,0	2,7	29,8	3,2	33,2	3,6
12	Удари по м'ячу на точність, бали	1,5	0,2	2,2	0,3	2,6	0,3
13	Жонглювання м'ячем, разів	2,2	0,2	5,8	0,6	6,6	0,8

Причому у першій віковій групі з 7 до 8 років зафіксовані більш стрімкі зміни, ніж у подальший період, однак в першому випадку лідаром динамічності є компонент технічної підготовленості, а в другому – загальної координаційної (табл. 2).

Так, з 7 до 8 років у хлопчиків, які додатково займаються футболом, найбільший приріст визначений у показника жонгливання м'ячем, який відображає стан розвитку спеціальної м'язово-просторової диференціації зусиль – 90,0% при найвищій статистичній значущості ($p < 0,001$).

Однак у наступному віці відповідна динамічність знижується до 10,8%, але якість достовірності залишається на тому самому рівні.

Наступними є результати дослідження м'язово-дистанційної диференціації зусиль за показниками накидання кілець з різної відстані – від 1,5 м до 3,5, а обсяги змін коливаються від 41,9% до 56,0% ($P < 0,001$). Причому у наступній віковій групі молодших школярів, з 8 до 9 років, в даного показника жодних позитивних змін, що може вказувати про відсутність актуальності гри руками у переважній кількості школярів (за винятком воротаря).

Таблиця 2

Вікова динаміка фізичної і техніко-координаційної підготовленості хлопчиків 7–9 років, які додатково займаються футболом

№	Показник	3 7 до 8 р			3 8 до 9 р		
		%	t	P	%	t	P
1	Тест «Фламінго», с	5,50	3,34	$P < 0,001$	0,00	0,00	Не достов.
2	Біг 2 x 15 м, с	4,65	3,12	$P < 0,01$	3,63	2,82	$P < 0,01$
3	Ходьба по прямій із закритими очима, см	22,70	13,15	$P < 0,001$	50,60	26,6	$P < 0,001$
4	Накидання кілець на штатив з відстані 1,5 м, раз.	41,86	15,91	$P < 0,001$	0,00	0,00	Не достов.
5	Накидання кілець на штатив з відстані 2,5 м, раз.	51,42	20,12	$P < 0,001$	-9,52	3,54	$P < 0,001$
6	Накидання кілець на штатив з відстані 3,5 м, раз.	56,00	24,75	$P < 0,001$	-13,33	7,07	$P < 0,001$
7	Три перекиди вперед, с	14,40	9,00	$P < 0,001$	9,00	5,89	$P < 0,001$
8	50% від макс. зусилля без зоров. орієнтуру, кг	6,98	3,84	$P < 0,001$	2,22	1,28	Не достов.
9	Ведення м'яча стопою 15 м x 2, с	8,62	5,17	$P < 0,001$	9,44	5,97	$P < 0,001$
10	Зупинка м'яча підошвою, бали	35,90	11,07	$P < 0,001$	16,00	4,71	$P < 0,01$
11	Удари по м'ячу на дальність, м	21,56	13,85	$P < 0,001$	10,80	7,06	$P < 0,001$
12	Удари по м'ячу на точність, бали	37,83	19,41	$P < 0,001$	16,00	9,43	$P < 0,001$
13	Жонгливання м'ячем, разів	90,00	56,92	$P < 0,001$	10,79	8,00	$P < 0,001$

Приріст у 37,8% визначений у показника удару по м'ячу на точність, який характеризує точність і відчуття швидкісно-просторових параметрів хлопчиків 7 років за статистичною значущістю $p < 0,001$, але у наступній віковій групі вказана динамічність знижується більше ніж вдвічі і становить 16,0%.

Подібна ситуація спостерігається у результатів дослідження спеціальної м'язово-просторової диференціації зусиль за показником зупинки м'яча підошвою, динамічність якого у першому випадку дорівнює 35,9%, а у другому – 16,0%.

Зміни показника ходи по прямій із заплющеними очима, який відображає стан розвитку просторової орієнтації молодших школярів, з 7 до 8 років, дорів-

нюють 22,7% при достовірності $p < 0,001$, але з 8 до 9 років відповідна динамічність зростає до 50,6% і є найстрімкішою у вказаній віковій групі.

Також заслуговують на увагу зміни стану розвитку балістичної сили молодших школярів, яка визначалася за результатами удару по м'ячу на дальність. З 7 до 8 років динаміка дорівнює 21,6%, а у наступній віковій групі – 10,8, причому в обох випадках статистична достовірність зафіксована на рівні $p < 0,001$.

Час трьох перекидів вперед у нашому дослідженні характеризував стан розвитку швидкісної координації хлопчиків і з 7 до 8 років він скорочується на 14,4%, а у наступній віковій групі – на 9,0%, однак в обох випадках достовірність змін була на рівні $p < 0,001$.

Інші показники мають обсяги динамічності від 4,6% до 8,6%, але усі, за виключенням швидкості човникового бігу 4×9 м, мають достовірність найвищого рівню.

З 8 до 9 років, крім описаних вище, спостерігається відсутність статистичної значущості динаміки у показників тесту «Фламінго», накидання кілець з відстані 1,5 м та 50% від максимальної динамометрії без зорового орієнтуру. Однак у всіх інших випадках зміни мають достовірність на рівні не нижче ніж $p < 0,01$, а їх обсяги коливаються від 3,6% до 9,4%.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

1. На сучасному етапі спостерігається стійка тенденція до зниження рівня здоров'я представників підростаючого покоління, яка у першу чергу, пов'язана із способом життєдіяльності дітей і підлітків, а також характеризує ознаки наявності кризи у вітчизняній системі фізичної культури школярів.

Відсутність науково обґрунтованих педагогічних технологій у системі фізичної культури школярів, які б з одного боку, відповідали природним особливостям розвитку організму, а з іншого – інтересам і потребам дитини, повинна була невільована за рахунок впровадження третього уроку з футболу.

Однак, як показали результати аналізу спеціальної літератури, навіть зміст фізичної та координаційно-технічної підготовки сучасних школярів засобами футболу, що повинний забезпечувати реалізацію оздоровчих завдань, не має наукового обґрунтування.

2. З 7 до 8 років найбільша динаміка компонентів техніко-координаційної підготовленості молодших школярів, які додатково займаються футболом, зафіксована у показників:

- жонглювання м'ячем – 90,0%;
- накидання кілець на штатив з відстані від 1,5 м до 3,5 м – від 41,9% до 56,0%;
- удари по м'ячу на точність – 37,8%;
- зупинка м'яча підошвою – 35,9%;
- хода по прямій із заплющеними очима – 22,7%.

3. Найстрімкіші позитивні зміни у стані розвитку техніко-координаційних якостей хлопчиків з 8 до 9 років спостерігаються у показників:

- хода по прямій із заплющеними очима – 50,6%;
- зупинка м'яча підошвою – 16,0%;
- удари по м'ячу на точність – 16,0%;
- жонглювання м'ячем – 10,8%;
- удари по м'ячу на дальність – 10,8%.

Результати змін у молодших школярів з 8 до 9 років за показниками тесту «Фламінго», накидання кілець на штатив з відстані 1,5 м та визначення м'язового відчуття є не достовірними.

У подальшому планується визначити структуру та головні фактори техніко-тактичної підготовленості молодших школярів, які додатково займаються футболом.

Список бібліографічних посилань

1. Галай М.Д. Диференціація фізичних навантажень молодших школярів у процесі навчання вправ з м'ячем: автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 17 с.
2. Волков Л. Теорія та методика дитячого та юнацького спорту. Київ: Освіта України, 2016. 464 с.
3. Перепелица П.Е., Бойко А.Г. Мотивационная ориентация у ребят 10-11 лет, желающих заниматься футболом. *Вісник Чернігівського державного університету імені Т.Г.Шевченка*. Чернігів: ЧДПУ, 2008. №54. С. 190–193.
4. Мішаровський Р.М. Методика диференційованого навчання рухових умінь молодших школярів у процесі занять футболом: автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. 21 с.
5. Шамардін В.М. Технологія управління системою багаторічної підготовки футбольних команд вищої кваліфікації: автореф. ... д-ра наук фізичн. вив. і спорту: 24.00.01. Львів: ЛДУФК, 2013. 35 с.
6. Brooks D.S. Program design for personal trainer: Bridging theory into application. *Human kinetics*. 1997. 328 p.
7. Mekota K. Test pohylove koordinace a rovnovahy. *The or und Praxeder Korperkultur*. 1984. No 2. 18–25.
8. Zimmermann K., Hickisch R. Die Ausbildung koordinativer Pahegkelten nd ihre Bedeutung fur die techniscebzw techniscl-taktische Leistungstahigkeit der Sportier. *Theorie und Praxis der Korperkultur*. 1981. No 10. 746–768.
9. Braunwald E. Heart Disease. A Textbook of Cardiovascular Medicine. W. B., Saunders Company. 4 edit. Philadelphia. 1992. Vol. 2.
10. Hirtz Pr., Wellnitz J. Hohes Niveau koordinativer Pahigkeiten fuhrnt zu besaeren Brgebnsen im moto-riechen Lemen. *Ibid**. 1985. 154–155.

References

1. Galay, M.D. (2017). Differentiation of physical activity of junior pupils in the process of exercising with ball (Ph.D Dissertation of Physical Culture, Fundamentals of Health). *Thesis*. Kiev: NPU named after MP Dragomanov. 17 p.
2. Volkov, L. (2016). Theory and methodology of children's and youth sports. Kyiv: Education of Ukraine. 464 p.
3. Perepelitsa, P.E., Boyko, A.G. (2008). Motivational orientation for boys 10-11 years old who want to be involved in football. *Bulletin of the Chernigiv State*

- University named after T. Shevchenko. Chernihiv: ChTPU. 54. 190–193.
4. Misharovskiy, R.M. (2011). Method of differentiated training of motor skills of junior schoolchildren in the course of football studies (Ph.D Dissertation of Physical Culture, Fundamentals of Health). Thesis. Kiev: NPU named after MP Drahomanova. 21 p.
 5. Shamardin, V.M. (2013). Technology of management of the system of long-term training of football teams of higher qualification (Doctor Sciences Dissertation of Physical Culture, Fundamentals of Health). Thesis. Lviv: LSUFK. 35 p.
 6. Brooks, D.S. (1997). Program design for personal trainer: Bridging theory into application. Human kinetics. 328 p.
 7. Mekota, K. (1984). Test pohylove koordinace a rovnovahy. *The or und Praxeder Korperkultur*. 2. 18–25.
 8. Zimmermann, K., Hickisch, R. (1981). Die Ausbildung koordinativer Pahegkelten nd ihre Bedeutung fur die technishebzw techniscl-taktische Leistungstahigkeit der Sportier. *Theorie und Praxis der Korperkultur*. 10. 746–768.
 9. Braunwald, E. (1992). Heart Disease. A Textbook of Cardiovascular Medicine. W. B., Saunders Company. 4 edit. Philadelphia. 2.
 10. Hirtz, Pr., Wellnitz, J. (1985). Hohes Niveau koordinativer Pahigkeiten fuhr zu besaeren Brgebnen im motoriechen Lemen. *Ibid**. 154–155.

KUTSENKO Alexey,

postgraduate,

Gregory Skovoroda State Pedagogical University of Pereyaslav-Khmelnysky

AGE FEATURES OF COORDINATION AND TECHNICAL PREPARATION OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN AT THE INITIAL STAGES OF FOOTBALL TRAINING

Abstract. It has been determined that as a result of inconsistency of volumes of motor activity and purposeful provision of the training effect, the functional state of various body systems of the majority of children and adolescents during the school education is not ensured by the formation of the necessary reserves during the period of active biological and mental development, which leads to pathology in a state schoolchildren's health.

This situation can be corrected by the introduction of additional or lessons or football lessons, but the content of the relevant classes does not provide for the age-specific features of the formation of the technical-coordination foundation and has no scientific substantiation.

The age characteristics of the development of technical coordination qualities were studied and the most prioritized indicators of appropriate preparedness were determined.

From 7 to 8 years the greatest dynamics of components of technical coordination of younger schoolchildren, additionally engaged in football, recorded in the indica-

tors: juggling by the ball – 90,0%; ring throws on a tripod from a distance of 1.5 m to 3.5 m – from 41.9% to 56.0%; strikes on the ball for accuracy - 37,8%; stopping the ball with the sole – 35.9%;

The most positive changes in the state of development of technical-coordination qualities of boys from 8 to 9 years are observed in the indicators: the course on the straight line with closed eyes - 50,6%; stopping the ball with the sole – 16.0%; strikes on the ball for accuracy – 16.0%;

The results of changes in younger schoolchildren from 8 to 9 years on the indicators of the Flamingo test, the outline of the rings on a tripod at a distance of 1.5 m and the definition of muscle feeling is not credible.

Keywords: schoolboy; health; football; coordination qualities; technical training.

Одержано редакцією 17.01.2019
Прийнято до публікації 21.01.2019

DOI 10.31651/2524-2660-2019-2-210-214

ORCID 0000-0002-5904-5137

КУРХАН Мурат Абдулгамит оглу,

докторант кафедры педагогики и психологии,
Бакинский славянский университет, Азербайджан
e-mail: bitkovskayay@inbox.ru

УДК 378.146

ОБ ОЦЕНКЕ ДОСТИЖЕНИЙ УЧАЩИХСЯ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ

В наше время одной из наиболее актуальных проблем теоретической педагогики и педагогической практики является мониторинг и оценка деятельности общеобразовательных школ, ее сотрудников, а также достижений учеников. При проверке знаний, умений и навыков школьников большое значение имеет их объективная оценка, при этом во всех школах должен быть единый подход к определению качества успеваемости. Проблема эта не простая, особенно если учесть, что оценка знаний выступает в качестве тонкого и весьма острого инструмента воздействия на учащихся. Высокая оценка знаний может и воодушевлять школьника к учению, но может и расхолаживать его. Еще сильнее воздействует неудовлетворительная оценка: она может и побуждать школьника к усилению своей учебной работы, и отбивать охоту к учению.

Ключевые слова: учитель; ученик; межличностные отношения; педагогика; общение; оценка достижений.

Постановка проблемы. В настоящее время в области образования осуществляются целенаправленные реформы с точки зрения современных требований. Реформирование структуры системы образования, ее содержания, материально-технической базы, управления в соответствии с требованиями образовательных стандартов, разработка новых нормативно-правовых документов, обеспечивающих мониторинг и оценку результатов в системе образова-